

Ελένη Βιτάλη: «Μονομάχοι δεν είναι και οι τραγουδιστές;»

του Σωτήρη Κακίση

Ποιος φοβάται τη Βιρτζίνια Γουλφ; Ποιος φοβάται την Ελένη Βιτάλη; Και ποιος, γι' αυτό ακριβώς, δεν την αγαπάει, δεν την πονάει, από μακριά ή από κοντά, από τη φωνή της την άγια ή από της ψυχής της τη στάση, την ως τώρα ιδιαίτερη, ιδιαίτη πορεία και κίνηση; Των τραγουδιών που έχει πει η Ελένη τα ονόματα θα μπορούσαν να 'ναι από μόνα τους αυτός ο πρόλογος, και να, ας είναι το δεύτερο έστω και καλύτερο, πιο ουσιαστικό του μέρους, πριν την ξανακούσετε και την ίδια να σας απευθύνεται, με το γλυκό της πάντα τρόπο: «Τι με κοιτάζετε;», «Εγώ τραγούδαγα ! », «Από πού ν' αρχίσω;», «Ποιο δρόμο να πάρω;», «Δεν με πόνεσε κανείς», «Ελενίτσα», «Νυχτώνει», «Κάθε σπίτι κι οχυρό», «Πιο πολύ για μένα», «Δον Κικώτης», «Γυρίζω τις πλάτες μου στο μέλλον»...

ΕΛΕΝΗ ΒΙΤΑΛΗ: Εμείς δεν γερνάμε γιατί είμαστε καλοί άνθρωποι!

ΣΩΤΗΡΗΣ ΚΑΚΙΣΗΣ: Δηλαδή, Ελένη;

Ο καλός ο άνθρωπος κοιμάται ήσυχος, κύριε Κακίση. Κοιμάται πριν ξημερώσει. Και λίγες να 'χει τύψεις, κι αυτές δεν τις έχει, γιατί έχει σκοπό ν' αλλάξει, είναι αποφασισμένος. Οι τύψεις μετράνε μόνο όταν δεν έχει κανένα σκοπό ν' αλλάξεις, ξέρετε.

Αυτό όμως το «κοιμάται πριν ξημερώσει» είναι λίγο κόντρα με τη ζωή ενός που τραγουδάει...

Εγώ όμως δεν είμαι ένας άνθρωπος που τραγουδάει μόνο. Εγώ είμαι ένας άνθρωπος που έχει ένα σωρό πράγματα να κάνει, ν' αγαπάει. Δεν τελειώνει η φαιά μου ουσία πάνω στο τέταρτο, δεν λέω πέντε τραγούδια κι ύστερα δεν υπάρχω.

Είχατε ανέκαθεν κόντρα με το πώς είναι η πραγματικότητα του τραγουδιού μας πια, με το πώς αναγκάζεται να ζει όποιος κάνει καριέρα;

Κοιτάξτε να δείτε. Όταν τραγουδάει κανείς είκοσι οκτώ χρόνια και, το «ανέκαθεν» που 'πατε είναι λίγο! Όταν ζούνε οι άνθρωποι μέσον όρο εβδομήντα όλα κι όλα χρόνια, άντε εβδομήντα οκτώ οι γυναίκες, ποσοστιαία αν το δούμε, μιλάμε για σχεδόν μισή ζωή ολόκληρη. Δεν έχω παίξει εγώ ούτε κουτσό ούτε κυνηγητό. Δεν φλέρταρα, ρε παιδί μου, όσο θα έπρεπε. Δεν τους κατηγορώ όμως τους γονείς μου. Τόσο ξέρανε, τόσο κάνανε. Υπήρχε και φτώχεια μεγάλη τότε.

Θέλατε να γίνετε από πολύ μικρή τραγουδίστρια, λέτε;

Όχι. Να τελειώσω το σχολείο ήθελα εγώ, που δεν το τελείωσα. Το λύκειο. Αλλά διέκοψα.

Λόγω καριέρας;

Για σιγά. Εδώ μπερδεύονται λίγο τα πράγματα. Άλλο να βγαίνω και να τραγουδάω και να χαίρομαι εγώ, κι άλλο καριέρα. Γιατί καριέρα πάει να πει να χαίρονται οι άλλοι.

Σας επιβάλανε ίσως το δεύτερο κάποτε;

Ο άνθρωπος, πιστεύω εγώ, γίνεται αυτό που θέλει. Όσο κι αν αυτό μπορεί να βρίσκεται ακόμη και στο ανθυποσυνειδητό του. Αυτό μάχεται εκεί μέσα και στο τέλος τον κάνει να κάνει τη ζωή που θέλει. Εγώ ναι, ήθελα πάντα να τραγουδάω, αλλά λυπόμουν, δεν λυπάμαι πια, για ένα σωρό άλλα που πάνε μαζί μ' αυτό στην εποχή μας.

Διαφωνούσατε, αντιδρούσατε με πολλά;

Μελαγχολούσα με πολλά. Οι μάντζερ οι σημερινοί, οι «κάπελες» των μαγαζιών, δεν μιλάνε εδώ και χρόνια για τραγούδια, αλλά για λάδια και ξίδια. Λένε, «Έχεις τη Βιτάλη; Να πάρουμε και τον Καλαντζή, ν' ανοίξουμε ένα πρόγραμμα». Αυτά όμως εμένα πάψανε να μ' ενδιαφέρουνε εδώ και καιρό. Αυτά είναι πολύ πεζά πράματα. Θα μου πεις, «Ρε Ελένη, δεν θα τραγουδήσουμε;».

«Ρε Ελένη, δεν θα τραγουδήσουμε;».

Θα τραγουδήσουμε, αλλά το νεράκι που πίνει πια ο κόσμος, πόσο νεράκι αθώο και γάργαρα είναι κανείς μας δεν ξέρει πια.

Η ερώτηση άρα πάει πολύ πιο πέρα από σας. Δεν τραγουδάει πια όλος μαζί ο κόσμος;

Γιατί, πάμε σε καμιά ταβέρνα; Πίνουμε κάνα κρασάκι, τρώμε κάνα ωραίο μεζέ; Ή μήπως πάμε απέναντι, στο σπίτι του γείτονά μας καμιά φορά, να κάνουμε παρέα, να μιλήσουμε; Είναι κάτι πολύ ευγενικοί άνθρωποι εδώ δίπλα, πόσες φορές μου λένε, «Κυρία Ελένη, πάрте όποτε θέλετε τον σύζυγο κι ελάτε». Δεν έχουμε πάει μία φορά. Για δίπλα μας μιλάμε. Γιατί βάζω κι εγώ το χαζοχαζοκούτι, ν' ακούσω κι εγώ ό,τι μαλακία ξερνάει κατά 'δω η Αμερική η απολίτιστη. Παλιά, βλέπαμε στο σινεμά και καμιά καλή, ευγενική περιπέτεια, τώρα, αν δεν πνιγούμε όλοι στο αίμα, δεν γίνεται.

Συμπληρώνει το αίμα την τέχνη τους την κουτσή, μπας κι εντυπωσιαστούμε.

Τι ωραία που 'λεγε στον Σπάρτακο: «Πάρ' το τώρα το παιδί σου ! ». Κι αυτός ήτανε κρεμασμένος. «Ο γιος σου είναι πια ελεύθερος». Μονομάχοι δεν είναι και οι τραγουδιστές, άλλωστε;

Για να τ' αναλύσουμε αυτό το δύσκολο λίγο...

Αυτό δεν έχει ανάλυση. Αυτό είναι. Να σας το συνοδέψω μ' ένα στίχο μόνο αν θέλετε. Δεν είναι όμως φρέσκος, τρίχρονος είναι ήδη.

Άμα είναι καλός, το είπαμε. Παύει να 'χει ηλικία.

Καλός πρέπει να 'ναι, για ωραίος δεν ξέρω. «Σαν το κεράκι λιώνω...». Τραβήξτε το λίγο πιο 'κει το μαγνητόφωνο, γιατί όταν τραγουδάμε η φωνή αρπάζει πολύ.

Έννοια σας.

«Σαν το κεράκι λιώνω, θαρρείς και ξεπληρώνω τα χρέη του πατέρα, τα χρέη του παππού. Σαν το κεράκι λιώνω, κι όμως δεν ξεχρεώνω, τα χρόνια τα χαμένα με κυνηγάν' παντού. Μια ζωή δεν φτάνει να καταλάβεις το γιατί, ώσπου να βρεις γιατί γεννήθηκες, γέρνεις και σε ρουφάει η γη». Δις!

Άπαξ!

«Στρίμωξαν την ψυχή μου, αχ, σ' ένα κορμί και φύγανε. Μ' αφήσαν μοναχή μου, μόνο ψωμί μου δίνανε. Κρυμμένη σ' ένα σώμα τους καρτερώ ακόμα. Μια ζωή δεν φτάνει να καταλάβεις το γιατί... Γέρνεις και σε ρουφάει η γη, γέρνεις και σε ρουφάει η γη...».

Τι συνέντευξη λοιπόν κατόπιν τούτου;

Ξέρετε πόσα τραγούδια έχω γραμμένα; Δεκαπεντασύλλαβους, αυτόματη γραφή, τα πάντα. Πράγματα που δεν βγαίνουν σ' ένα μήνα, σε μία μέρα. Σε μία μέρα το πολύ να βγάλεις πέντε τραγούδια. Πέντε καλά και πέντε μέτρια.

Αισθάνεστε πως μπορεί ένας στίχος, ένα τραγούδι και μόνο να ισούται με μια ζωή ολόκληρη; Να 'ναι η περίληψή της πλήρως;

«Αισθάνομαι» είπατε; Ναι, αυτό το ρήμα επίσης είναι η περίληψή μου. Όσο για το τραγούδι, όσο και προσωπική υπόθεση να 'ναι, πάντα μιλάμε για πέραν του ενός. Κι από δύο και πάνω. Για έναν άντρα και μια γυναίκα, πρώτ' απ' όλα. Γι' αυτό που λέμε κι «αντρόγυνο» αλλιώς.

Δεν είναι κι η μοναξιά της ...μοναξιάς το τραγούδι;

Για μένα είναι η τύχη μου η μεγάλη. Ευχαριστώ τον Θεό για το δώρο αυτό που 'χει κάνει. Γιατί εγώ, όπου και να τραγουδάω, νιώθω σαν στο σπίτι μου, που λέμε «οικογένεια». Κι όταν λέω «οικογένεια» πάντα βάζω μέσα κι όλα τα «δικά μας παιδιά». Τον Τσακνή, τα Κατσιμικάκια...

Δηλαδή;

Δηλαδή, είμαστε συγγενείς, πώς το λένε. Ξέρετε πόσα πράγματα έχω διαβάσει ως τώρα εγώ στη ζωή μου φιλοσοφικά γι' αυτά τα πράγματα; Για το με ποιους ταιριάζεις, για το πώς ταιριάζουν οι ψυχές μας ;

Επιμένω στα παραδείγματά σας. Γιατί;

Γιατί οι νότες που μας δίνουν αυτοί είναι πιο σωστές από 'κείνες που μας δίνουν οι άλλοι. «Εργάζονται» αυτά τα παιδιά. Ξέρουν τι πα' να πει υπευθυνότητα πρώτα απέναντι στον εαυτό σου. Και το πληρώνονται αυτό.

Ποικιλοτρόπως θα εννοείται, φαντάζομαι.

Ναι. Τα πληρώνεις αυτά τα πράγματα, αλλά, αν είσαι και τυχερός, τα πληρώνεσαι κιόλας, με πράγματα πάνω απ' τα λεφτά.

Στοχεύουν σε καρδιές κατευθείαν αυτά τα παιδιά;

Ξέρω τι λέτε. Αυτά τα παιδιά βάλανε και ποιητές, φτιάξανε και Καββαδία, προσπαθήσανε και προσπαθούν. Δεν είναι χέστες, δεν φοβούνται. Δεν σκέφτονται των άλλων την αντίδραση, αυτό που τραβάει η ψυχή τους, αυτό κάνουνε. Τι να κάνουμε τώρα; Θέλω να γράψω μian επιστολή ανοιχτή στον Γιώργο. Να πάψει να ξιπάζεται. Όχι γιατί δεν τον αγαπώ. Επειδή ακριβώς τον αγαπάω.

Αυτό εννοείται.

Θα του λέω: «Γιώργο, μην ξιπάζεσαι. Είσαι ο καλύτερος τραγουδιστής σήμερα. Μην αφήνεις τους ανθυποδιανοούμενους να σε μπερδεύουνε». Αυτό περίπου.

Θα μπορούσατε να πείτε από μια κουβέντα για την κάθε φωνή, σας ενδιαφέρει; Τη δικιά σας άποψη την «από μέσα», άραγε;

Να λέω κακό ποτέ δεν θέλω. Δεν θέλω να κρίνω εγώ κανέναν και καμία, τελικά. Κι ο Γιώργος δίκαια έχει φτάσει εκεί που 'χει φτάσει. Που 'ναι ο σταρ που είναι. Ξέρει αυτός για όλα. Κι εγώ πάλι τον ευχαριστώ που βρήκε τον χρόνο και με πήρε και μιλούσαμε ώρα στο τηλέφωνο, μια φορά πάλι που 'χα πάλι εκφράσει έτσι ένα μου παράπονο δημοσίως.

Κι αν δεν πούμε για ζωντανούς, αλλά για πεθαμένους; Αν πούμε, π.χ., για τον Βαμβακάρη;

Πεθαμένος ο Βαμβακάρης; Δεν πάμε μια ωραία εκδρομή μια μέρα στη Σύρο, στους μαχαλάδες; Αλλά, για να το κλείσουμε κάπως και το προηγούμενο θέμα, εγώ λέω πως δεν υπάρχουν μεγάλες και μικρές φωνές. Υπάρχουν διαφορετικές και πιο διαφορετικές φωνές. Κι υπάρχουν, βέβαια, και φωνές για τα πανηγύρια.

Χωρίς να τα περιφρονούμε, βέβαια, τα πανηγύρια...

Αντιθέτως. Το λέμε κι αυτό από κεκτημένη ταχύτητα. Γιατί, μια φορά κι έναν καιρό, μαζεύονταν κι εκεί άνθρωποι που δεν ξέρανε. Κι ο καλλιτέχνης δυσκολευότανε. Του 'παιρνε το μικρόφωνο ο άλλος απ' τα χέρια, κι εκεί που 'λεγε «Ιτιά, ιτιάσαα...», του 'λεγε «Σταμάτα εσύ ! ».

Ας γυρίσουμε στον Μάρκο, παρακαλώ.

Δεν τον πρόλαβα. Δεν το γνώρισα. Από τον μπαμπά μου ξέρω πως ήταν καλός άνθρωπος.

Σκέτος καλός άνθρωπος;

Τι σκέτος; Η Ελλάδα ολόκληρη. Η Καρυάτιδα που λείπει. Η μουσική του ήταν αυτή που ήταν, που είναι. Όσο για τον λόγο του, πώς λέει «Θα σε πάρω να γυρίσω...». Στη Φραγκοσυριανή. Και λέει τόπους της πατρίδας του αυτός. Αυτός δεν λέει θα σου πάρω δαχτυλίδια και χρυσάφια. Αυτός λέει άλλα. Λέει για δαχτυλίδια τις παραλίες μας, ένα ένα τα ονόματά τους τα τρομερά.

Κι ύστερα λέει κι άλλο, πιο μεγάλο ακόμα δώρο είν' έτοιμος να της κάνει: «Κι ας μου έρθει συγκοπή», λέει. Πεθαίνω για σένα, κι απόψε το βράδυ, κανονικά.

Αυτά είναι. Αυτά ήτανε. Κι εγώ επιμένω. Δεν πάμε στη Σύρο; Για' δεν πάμε με το πλοίο ένα βράδυ και καλό, μια ωραία παρέα; Γιατί δεν κάνουμε πια τέτοια οι άνθρωποι; Ο Βενιζέλος στη Σύρο πήγε σχολείο, πρωτεύουσα της Ελλάδας ήτανε τότε ουσιαστικά η Ερμούπολη.

Είμαστε όμως πια χωρίς Βαμβακάρη, χωρίς Σύρο, Ελένη...

Ε, και που ζούσε ο Βαμβακάρης, μήπως έγραφε τίποτα τα τελευταία του σαράντα χρόνια; Αλλά η ενέργειά του κι αυτουνού ακόμα και για τους άπιστους, η αύρα του πάντα θα υπάρχει, πάντα υπήρχε. Σαν αυτά που γίνονται στην Ινδία. Ακόμα και οι όπου γης κακόπιστοι σώζονται από κάτι τέτοιους τρομερούς ανθρώπους. Γιατί πού πάνε τόσα όνειρα, τόση ενέργεια, τόση ζωή, παρά σ' όλον τον άλλον κόσμο, τον ανύποπτο τον πιο πολύ; Ο Βαμβακάρης δεν ήταν μεγάλος μουσικός. Δεν ήτανε μουσουργός, δεν ήτανε μεγαλόσχημος. Αυτό που ήτανε, ήτανε όμως πολύ μεγάλο, πολύ πρώτο πράμα. Κι ας δείλιαζε κι αυτός ίσως στη ζωή του σαν άνθρωπος, σαν όλους μας. Αυτά έχω να πω για τον Βαμβακάρη. Αυτά ξέρουμε, εγώ κι η ψυχή μου, γι' αυτόν.

Και στη Σαλαμίνα, στην Κύπρο, με τον Κίμωνα δεμένο νεκρό στο κατάρτι, κέρδισαν οι Έλληνες. Αυτό που λένε στην Ανατολή «ενέργεια» κι εμείς προτιμάμε να το λέμε «ψυχή», πάνω κι από πνεύμα, δηλαδή, πάει πάντα πέρα από τα σώματα.

Βέβαια. Κι αυτό δεν θέλει επεξεργασία. Χτυπάει ακριβώς στο «δόξα πατρί». Εδώ, στο παρασυμπαθητικό. Καρδιά κέντρο!

Ελένη, ποια είναι τα σχέδιά σας τα επόμενα; Μ' άρεσε πολύ αυτό με τα όνειρα που, ό,τι και να γίνει, ποτέ δεν χάνονται, που ο Βαμβακάρης είχε όνειρα να ...φάνε κι εκείνοι που δεν τολμούνε στη ζωή τους ποτέ να ονειρεύονται.

Όχι, μην το πούμε τόσο αφοριστικά. Όλοι οι άνθρωποι κάνουνε όνειρα. Απλώς έχουνε άλλη «υφή», ούτε καν άλλη ποιότητα, τα όνειρα του καθενός μας.

Ας το πω αλλιώς πάλι: εσείς που έχετε πάντα όνειρα, τι λέτε για παραπέρα;

Και ποιος σας είπε πως εγώ έχω πάντα όνειρα;

Αυτό αισθάνθηκα εγώ από την ως τώρα μικρή μου επαφή με την ψυχή σας. Έκανα λάθος, λέτε;

Σας ευχαριστώ για το θάρρος που μου δίνετε, αλλά εγώ πια όνειρα δεν έχω. Όνειρα είχα μέχρι τα εικοσιτέσσερά μου χρόνια. Μέχρι την πρώτη φορά που βγήκε το ΠΑΣΟΚ ! Που με καλέσανε εκείνο το βράδυ να πάω κι εγώ με τους επισήμους και τη Μελίνα, να το γιορτάσουμε. Κι εγώ χόρευα με τη σημαία στους δρόμους. Εκεί πάθαμε μεγάλη παλινδρόμηση όλοι μας, κι άδικη. Ένα γαμώτο. Και μείναμε να ζητάμε τόσοι άνθρωποι συγγνώμη μέσα μας...

Τι θα τραγουδήσετε, λοιπόν, παρ' όλ' αυτά;

Νίκο Τάτση θα τραγουδήσω και Ηλία Κατσούλη. Διαλέξαμε κιόλας τρία τραγούδια. Ξέρετε τι μεγάλη υπόθεση είναι σήμερα τρία καλά τραγούδια; Κι ύστερα, λέω να ξανακάνω ψαλμούς Βυζαντινούς. «Ανυμνούμεν ζωή...».

Εγώ θα σας ρωτούσα και πιο γενικά. Τι τραβάει σήμερα η ψυχή σας;

Να πάω στο χωριό του άντρα μου, στον Ταΰγετο. Να τραγουδήσω εκεί, εκεί να φτιάχνουμε τραγούδια.

Και πάνω απ' τον Ταΰγετο;

Για πιο πέρα τι σκέφτομαι; Πολλά. Θα 'θελα κάποτε να τραγουδήσω και Δήμο Μούτση. Και να κάνω επιτέλους κι ένα δίσκο όλο με τραγούδια του πατέρα μου. Που τα 'χουν πει τόσοι και δεν τα 'χω πει εγώ. Αλλά και Χρήστο Νικολόπουλο θα ξανακάνω ελπίζω, και Σούκα.

Και λέτε πως είστε δίχως όνειρα! Προδοθήκατε τώρα στο τέλος.

Ε, ας το πούμε πάλι αλλιώς, να 'μαστε όλοι ευχαριστημένοι: προσδοκίες έχω. Να συνεχίσω να βγάζω και λεφτά απ' την τέχνη μου, αλλά, ό,τι κάνω, να το κάνω και να ευχαριστιέμαι, να το ευχαριστιέμαι πρώτα εγώ η ίδια. Γιατί και σπανακόπιτες κάνω να γλείφετε και τα δάχτυλά σας, αρκεί να 'μαστε, όπου θα 'μαστε, στον Ταΰγετο ή στη Σύρα, χαρούμενοι, μ' αυτά τα τόσο ωραία που 'χουμε και τα περιφρονούμε. Ευχαριστημένοι, ευτυχισμένοι.

